

Univerzita Komenského Pedagogická fakulta

Autor: Hrubik Ana

Študijný odbor: liečebná pedagogika

Biblioterapia 2

Louis Braille – historická a literárna postava

Úvod

- Osobnosť Louisa Braillea je relevantnou témou uvažovania o človeku so znevýhodnením (postihnutím, hendikepom) v literatúre pre mládež a v inkluzívnej edukácii z dvoch dôvodov.
- Po prvé ako historická postava, ktorej práca, resp. jej výsledok, vynález slepeckého písma, má zásadný význam pre komunitu ľudí so zrakovým postihnutím, ich vzájomnú komunikáciu a tiež komunikáciu s intaktnou populáciou
- Po druhé ako literárna postava, téma beletristických textov určených deťom

- V slovenskom prostredí je táto téma prítomná pomerne skromne: ako preklad životopisnej knihy Margaret Davidsonovej, ktorý však jestvuje len ako audiokniha na CD nosiči, dostupnom v oddelení pre nevidiacich Mestskej knižnice v Bratislave (2009).
- Pritom má Louis Braille všetky atribúty hrdinu – historického aj literárneho. Vykonal neobyčajný čin v prospech celej komunity. Musel pritom prekonať mimoriadne ťažké prekážky a prejavil neobyčajné, výnimočné schopnosti, nie fyzickú silu (ako to býva v niektorých hrdinských príbehoch), ale silu morálnu, silu intelektu, vôle a charakteru.

- Louis Braille iste v živote nemálo strádal. Ako trojročný utrpel úraz a v jeho dôsledku ako päťročný celkom oslepol. Od mladosti ho sužovala tuberkulóza, na ktorú ako štyridsaťtriročný aj zomrel. A pritom vykonal čin celosvetového, všel'udského významu. Jeho vynález umožňuje nevidiacim nielen čítať, ale aj písať – rýchlo a kompletne zaznamenávať slová, čísla, matematické symboly, aj noty.

- **Brailleovo písmo** dnes používajú nevidiaci na celom svete. Je neodmysliteľné pre ich vzdelávanie, pre prístup k literatúre, hudbe a vedeckým poznatkom. Význam brailleovho písma ako komunikačného prostriedku sa neznižuje, ale rastie v spojení s novými technickými zariadeniami, od špeciálnych písacích strojov až po počítačové softvéry.

Príkladom sú **tri** spomedzi mnohých detských kníh o Louisovi Brailleovi, tie, ktoré sú v súčasnosti dostupné v slovenskom prostredí:

- Prvou je už spomínaná kniha americkej autorky **Margaret Davidsonovej** *Louis Braille. The Boy Who Invented Books for the Blind*
- Druhou knihou je román švajčiarskeho spisovateľa **Jakoba Streita** *Louis Braille. Ein blinder Junge erfindet die Blindenschrift* .
- Tretím titulom je obrazová kniha americkej autorky **Jen Bryantovej** a rusko-amerického ilustrátora **Borisa Kulikova** *Six Dots. A Story of Young Louis Braille*, z roku 2016 .

I. Medzníky v živote Louisa Braillea

- **Prvým medzníkom** v živote Louisa Braillea bol úraz, ktorý si sám spôsobil ako trojročný a ktorý mal fatálne následky: úplnú stratu zraku.
- **Druhým** bolo rozhodnutie ísť do školy, odísť od rodiny a pokračovať v štúdiu až do dospelosti.
- **Tretím** medzníkom bolo stretnutie, čiže oboznámenie sa s bodovým písmom (écriture nocturne) kapitána Charlesa Barbiera de la Serre.
- **Štvrtým medzníkom** vynálezu vlastného bodového písma, ku ktorému sa dopracoval v roku **1825**, keď ešte nemal ani 16 rokov.

- V definitívnej a praxou overenej podobe vyšiel v roku **1837** – to je zároveň dátum kodifikovania moderného slepeckého písma, všeobecne nazývaného brailleovo písmo.
- **Piaty medzník:** Louis Braille sa stáva v roku **1828**, teda ako devätnásťročný, prvým slepým profesorom parížskeho vzdelávacieho inštitútu pre nevidiacich. Vyučoval zemepis, dejepis, algebru a hudbu.

Zdrojom uvádzaných biografických údajov sú Brailleove životopisy P. Henriho, J. Roblina a Mellorsova monografia

II. Tri literárne obrazy Louisa Braillea

- Úlohou autorov životopisných románov je vytvoriť verný, živý a uveriteľný portrét hrdinu, predstaviť ho v historických kontextoch, aj v ľudských rozmeroch, poukázať na ich výnimočnosť, aj historický i spoločenský význam.
- Úlohou autorov životopisných románov pre deti a mládež je zachovať tieto atribúty a sprostredkovať tému adresátom primeraným spôsobom s dôrazom na komunikatívnosť.
- Každá z troch spomínaných kníh o Louisovi Brailleovi napĺňa túto úlohu svojším spôsobom, vlastným štýlom.

IV. Jakob Streit o Louisovi Brailleovi

- Malého Louisa opisuje – predovšetkým cez vonkajšie charakteristiky – ako bystrého, prostorekého, neustále spokojného, veselého chlapca, ktorého šarmu nikto nedokáže odolať.
- Jakob Streit vo svojom príbehu Louisa Braillea nezaprie pedagóga.
- Didaktizuje vcelku kultivovaným spôsobom, no hlas zanieteneho vychovávateľa cítiť už v prvej kapitole o nehode v otcovej dielni. Dôkladne opisuje sedlársky materiál i nástroje a tiež jemne zdôrazní, že Louisov úraz je dôsledkom neposlušnosti.

V. Margaret Davidsonová o Louisovi Brailleovi

- Margaret Davidsonová je autorka mnohých biografí slávnych osobností, určených detským čitateľom, školskej mládeži.
- V životopisnej knihe, ktorej prvé vydanie vyšlo v roku 1971, sa jej podarilo vyrozprávať Brailleov príbeh civilným, uvoľneným, nepatetickým spôsobom a pritom upriamiť čitateľskú pozornosť na zásadné momenty: na tragiku straty zraku, na silu vôle a silu lásky, ktorá túto stratu pomáha prekonávať; na význam a hodnotu vzdelania, ktoré nemusí byť samozrejmosťou, ale stáva sa životným snom, nedosiahnuteľnou metou, za ktorou sa oplatí ísť cez všetky prekážky; a tiež na hodnoty a prirodzené korene ľudských vlastností, ako sú statočnosť, obetavosť, cieľavedomosť a nezištnosť.
- Prečítam prvú kapitolu- Malý Louis Braille

VI. Jen Bryantová a Boris Kulikov o Louisovi Brailleovi

- Tretia kniha z tohto úzkeho výberu, *Six Dots. A Story of Young Louis Braille* spisovateľky Jen Bryantovej a ilustrátora Borisa Kulikova, je najmladšia (2016) a aj je určená najmladším čitateľom, dokonca nečitateľom (deťom od štyroch rokov).
- Textová a obrazová časť knihy sú doslova komplementárne, spoločne rozprávajú príbeh veľmi zrozumiteľným a prít'azlivým spôsobom. Je príkladom introspektívneho prístupu – príbeh je vyrozprávaný v prvej osobe, ako spomienky mladého Louisa Braillea od útleho detstva po splnenie jeho životného sna.

Pramene

1. BRYANT, J. a B. KULIKOV, 2016. *Six Dots. A Story of Young Louis Braille*. New York: Random House Children's Books. ISBN 978-0-449-81337-9.
2. DAVIDSON, M., 1991. *Louis Braille. The Boy Who Invented Books for the Blind*. Publisher Scholastic ISBN 9780590443500, slovenský preklad Beata Panáková, CD, audiokniha s názvom Čítanie v tme, 2009.
3. STREIT, J., 2012. *Příběh Louise Braille. Nevidomý chlapec, který vynalezl slepecké písmo*, preklad Johanna Dostalová. Vyd. Fabula. ISBN 978-80-86600-96-3